

Raport z polskiej strefy 2003: Edukacja

Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Raport — Irak
Strefa Środkowo-Południowa
Babilon — Warszawa, Lipiec 2003 r.

8.1. Struktura systemu edukacji

Jak dotąd żadne struktury koalicyjne nie wypowiadały się na temat zmian w obecnym systemie edukacji w Iraku. Można zatem przyjąć, że system ten nie ulegnie zmianie w najbliższym czasie. Administracja oświatowa ma charakter scentralizowany. Władze lokalne nie miały możliwości wprowadzania jakichkolwiek zmian w systemie.

Centralną instytucją jest ministerstwo oświaty, mające swoje oddziały na szczeblu prowincji. Oddziałom tym (biura liczą ok. 300 pracowników) podlegają dyrektorzy wszystkich typów szkół. Budżet oświaty jest scentralizowany i decyduje o nim ministerstwo. Ono też ustala wysokość pensji nauczycielskich. W czasach dyktatury całość programu szkolnego była ustalana i kontrolowana przez ministerstwo. Nie było żadnych możliwości modyfikowania programu na poziomie prowincji czy szkoły. Nauczyciele byli zobowiązani nauczać zgodnie z treściami podręczników, które otrzymywali z ministerstwa. Jak wynika z rozmowy z profesorem college of medicine uniwersytetu w al-Kufa (Nadżaf) nauczyciele ograniczali się do czytania treści podręczników. Dominowały prymitywne „podawcze” metody nauczania, co powodowało, między innymi, konieczność nieustannego dyscyplinowania znużonych uczniów.

Z danych amerykańskich wynika, że w 2002 r. stopień alfabetyzacji wynosił dla kobiet 45% a dla mężczyzn 71%. Ok. 48% kobiet i 36% mężczyzn powyżej 15 roku życia nie uczęszczało już do szkoły. Szkoły podstawowe i średnie są w Iraku bezpłatne.

Szkoły podstawowe

Rok szkolny zaczyna się w połowie września, a kończy ok. 30 czerwca. Szkoła podstawowa obejmuje 6 klas, a uczniowie rozpoczynają ją w wieku 6 lat. Każdy rok nauki kończy się egzaminem, przy czym szczególnie ważny egzamin odbywa się na zakończenie szkoły (klasa 6). W prowincjach „strefy polskiej” mimo działań wojennych udało się zakończyć rok szkolny zgodnie z planem (odbyły się egzaminy). Egzaminy te odbywają się (także w pozostałych typach szkół) ok. 15 lipca i są opracowywane przez Ministerstwo Edukacji. Szkoły na tym etapie edukacji są koedukacyjne.

Typowe przedmioty nauczania to: język arabski, matematyka, historia (w tym historia i doktryna islamu), geografia, kultura arabska, język angielski. W programach nauczania partia BAAS była pokazywana jako podstawa życia Irakijczyków.

Zajęcia w szkołach trwają zwykle od godz. 8.00 do 13.00. Ze względu na trudności lokalowe zdarza się, że w danej szkole uczniowie uczą się na 2 a nawet 3 zmiany.

Szkoły średnie

Szkoła średnia trwa 6 lat i dzieli się na dwa trzyletnie okresy. Po pierwszym trzyletnim okresie można kontynuować naukę w szkole ogólnokształcącej lub zawodowej. Na tym etapie edukacji dziewczyny i chłopcy uczą się w oddzielnych szkołach. W szkołach średnich, obok przedmiotów wymienionych wcześniej (szkoły podstawowe), uczniowie uczą się chemii, biologii i psychologii. W klasie piątej uczniowie wybierają fakultet „literacki / humanistyczny” lub „przyrodniczy”. W konsekwencji uczą się ekonomii socjalizmu i filozofii lub biologii i chemii.

Według danych amerykańskich zaledwie 25% uczniów szkół podstawowych uczy się w szkołach średnich. Z kolei zaledwie 10% uczniów szkół średnich studiuje na uniwersytetach.

Szkoły wyższe

Na terenie „strefy polskiej” uniwersytety znajdują się we wszystkich prowincjach. Wstęp na uniwersytet wymaga zaliczenia egzaminu kończącego szkołę średnią i ukończenia 18 lat. Rok akademicki zaczyna się w październiku. Typowy dzień zajęć trwa od 8.30 do 17.00. Uniwersytet składa się z colleges, w tym między innymi, następujących:

*		College	of	Arts
*	College		Management	& Law
*		College	of	Education
*		College	of	Agriculture
*		College	of	Engineering
*		College	of	Medicine

* College of Science

Jak wynika z rozmowy z profesorem College of Medicine z uniwersytetu al-Kufa, szkoły wyższe są bardzo słabo wyposażone. Nawet na kierunkach technicznych nie ma komputerów. Brakuje też innych, bardziej podstawowych pomocy naukowych. W związku z tym nauczanie ma charakter wykładów.

8.2. Stan techniczny obiektów szkolnych

Jeszcze przed działaniami wojennymi szkoły były w bardzo złym stanie technicznym. Często nie ma w nich instalacji sanitarnych i wody. Drewniane toalety usytuowane są na zewnątrz budynku, a ich liczba jest niewystarczająca.

Wojska amerykańskie prowadzą obecnie akcję lustrowania szkół pod względem bezpieczeństwa — np. usuwane są niewypały. Odbывают się spotkania z uczniami, podczas których są oni informowani o niebezpieczeństwie związanym z niewypałami. Warto zaznaczyć, że szkoły były wykorzystywane przez armię iracką jako kwatery. Często jest to powodem ich obecnego złego stanu technicznego (rozmowa z dr Razakiern al-Essa, członkiem rady prowincji Nadżaf, profesorem college of medicine na uniwersytecie al Kufa).

Obecnie budynki szkolne są remontowane przez firmę Bechtel (40 szkół w każdej prowincji, na ogólną liczbę ok. 150) oraz grupy inżynieryjne marynarki wojennej USA (tzw. Seabees). Szkół strzegą przed wandalami uzbrojeni iraccy strażnicy.

8.3. Wyposażenie w pomoce naukowe

W szkołach brakuje podstawowych pomocy naukowych i wyposażenia. Nie ma wystarczającej liczby mebli (3/4 uczniów zajmuje jedną ławkę szkolną). Brakuje nawet zwykłych tablic i kredy (zdaniem Irakijczyków w prowincji Nadżaf 75% szkół nie ma takiego wyposażenia). Nie ma komputerów.

Firma Creative Associates realizuje kontrakt USAID na dostarczenie do szkół podstawowego wyposażenia, jeszcze przed rozpoczęciem roku szkolnego.

Poszczególne GST realizują także własne inicjatywy, mające wesprzeć szkoły. Np. program „Backpacks for Iraq” realizowany przez GST w Nadżafie (odpowiedzialna za edukację Katie Utecht) ma na celu zebranie wśród uczniów amerykańskich przyborów szkolnych dla ok. 200 000 uczniów całej prowincji. Przybory te są wyspecyfikowane i podzielone pod względem typu szkoły (od przedszkola do szkoły średniej + przybory dla nauczyciela).

8.4. Nauczyciele

W poszczególnych prowincjach liczba nauczycieli waha się między 10 000 a 12 000. Praca w szkole podstawowej wymaga ukończenia pierwszego etapu szkoły średniej (3 lata) a następnie 5 letniej szkoły pedagogicznej. Nauczanie w szkole średniej wymaga ukończenia pełnej szkoły średniej (6 lat) i czteroletnich studiów uniwersyteckich. Na terenie „strefy polskiej” znajdują się dwa colleges of education: dla chłopców w Babilonie i dla dziewcząt w al-Kut.

Większość nauczycieli to kobiety. Mogą one uczyć w klasach dla chłopców na poziomie szkoły średniej. Nie dopuszcza się natomiast, by w klasach dla dziewcząt nauczali mężczyźni.

Jak wynika z danych amerykańskich i rozmów z Irakijczykami, przed wojną przeciętna płaca nauczyciela wynosiła ok. 5-7 \$. Obecnie Amerykanie podnieśli pensje do 100 \$ miesięcznie. Jak twierdzą Irakijczycy wielu z nauczycieli, którzy zrezygnowali z mało płatnej pracy, chce powrócić do zawodu.

Jak wynika z danych uzyskanych od Irakijczyków, nie istnieje żaden system doskonalenia nauczycieli (doksztalcania się już w trakcie wykonywania zawodu). Nauczyciele stosują bardzo tradycyjne, wykładowe metody nauczania. Często ograniczają się do czytania podręczników. W związku z tym mają kłopot z utrzymaniem dyscypliny.

Pracownicy systemu edukacji pełniący jakieś funkcje (dyrektorzy szkół, pracownicy

ministerstwa i jego oddziałów lokalnych) byli funkcjonariuszami partii BAAS.

Wnioski

* We wszystkich wymienionych poniżej dziedzinach konieczna jest współpraca polskich oficerów

z CIMIC z ekspertami cywilnymi, mającymi dobre kontakty w środowisku edukacyjnym w Polsce tak, by inicjować współpracę polsko-iracką w tym zakresie. Kluczowym elementem jest fakt, iż szeroki zakres działań dotyczących systemu oświaty mają pokryć firmy realizujące kontrakty dla USAID. Zadaniem minimum byłaby dobra współpraca polskich struktur wojskowych (CIMIC) z tymi firmami. Czymś na miarę polskich ambicji powinno być realizowanie własnych programów, wykorzystujących świeże polskie doświadczenia związane z niedawno realizowaną reformą edukacji. W przeciwnym wypadku w „polskiej strefie” Polacy kojarzyć się będą Irakijczykom wyłącznie z armią, a Amerykanie z niesieniem pomocy cywilnej. Byłoby to wysoce niepożądane. Realizacja programów polskich może odbywać się na zasadzie realizowania subkontraktu dla firm amerykańskich (istnieje taka możliwość, choć firmy te nie mają żadnego interesu by tak robić, a nikt, włączając USAID nie może ich do tego zmusić) lub realizowania programów za pieniądze polskie.

* Trzeba pamiętać, że rok szkolny zaczyna się w Iraku 15 września. Ten dzień będzie testem na skuteczność wysiłków związanych z odbudową systemu edukacji, mierzonym liczbą szkół, w których rozpoczną się normalne zajęcia i liczbą uczniów, którzy rozpoczną naukę. Wszelkie opóźnienia staną się natychmiast widoczne.

* Konieczna jest stopniowa decentralizacja systemu edukacji. Większość zadań i środków na utrzymanie szkół i wypłaty dla nauczycieli powinna zostać przekazana na poziom prowincji (szkoły podstawowe i średnie). Nauczyciele powinni otrzymywać standardy edukacyjne i mieć możliwość tworzenia własnych programów nauczania dostosowanych do lokalnej specyfiki. Warto tu wykorzystać doświadczenia polskiej reformy edukacji.

* Radykalnej poprawie musi ulec stan technicznych budynków szkolnych. Trzeba zapewnić wodę i system sanitarny, szkoły muszą otrzymać niezbędne wyposażenie. Konieczna jest w tym zakresie współpraca z firmą Bechtel. Kluczowym elementem wyposażenia będą w przyszłości komputery z dostępem do Internetu. Umożliwi to uczniom i nauczycielom dostęp do szerokich zasobów wiedzy utrudniony w czasach dyktatury.

* Zmiany wymagają metody nauczania w szkołach. Chodzi o to by metody wykładowo/podawcze zastąpić aktywizującymi, które umożliwią młodym Irakijczykom nabycie umiejętności potrzebnych do odniesienia sukcesu we współczesnym społeczeństwie wiedzy. Zadanie to trzeba rozpocząć od szkoleń dla profesorów uniwersyteckich i nauczycieli. Powinna powstać iracka kadra trenerów szkolących w tym zakresie, a także materiały edukacyjne w języku arabskim.

* Trzeba zbudować od podstaw system doskonalenia nauczycieli, bez którego ich wiedza szybko dezaktualizuje się. Istnieją polskie, bardzo dobre doświadczenia w tym zakresie (Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli).

* Konieczne jest wydrukowanie podręczników, zwłaszcza z zakresu przedmiotów społecznych, które w latach dyktatury służyły do indoktrynacji. Nie można dopuścić do tego, by uczniowie uczyli się o wielkim Saddamie!

* Warto zainicjować program szkoleń dla profesorów i nauczycieli irackich w Polsce. Pożądana byłaby bilateralna współpraca uniwersytetu irackiego ze „strefy polskiej” i uniwersytetu polskiego. Chęć takiej współpracy wyraził profesor Razak AI-Essa, członek rady prowincji Nadżaf, profesor college of medecine na uniwersytecie al-Kufa.

* Konieczne jest doposażenie bibliotek szkolnych i uniwersyteckich w aktualne pozycje (w języku arabskim i angielskim).

* Konieczne jest zbudowanie od podstaw szkolnictwa specjalnego w Iraku. Jak wynika z rozmów z Irakijczykami, obecnie młodzież upośledzona umysłowo lub niepełnosprawna ruchowo nie uczęszcza do szkół.

* W celu przezwyciężenia dziedzictwa dyktatury konieczna jest powszechna edukacja obywatelska. Kluczową rolę w tej dziedzinie mogą odegrać szkoły wszystkich typów. Edukacja ta powinna przygotowywać młodych Irakijczyków do życia w demokratycznym państwie i pomóc im w zrozumieniu zachodzących przemian. Podobnie jak niegdyś w Polsce, oznacza to także edukację nauczycieli, którzy aktywnie uczestniczyli w gloryfikowaniu reżimu. Doświadczenie przezwyciężania przeszłości totalitarnej w edukacji może być cennym wkładem

Polski w reformę systemu edukacji w Iraku. Konieczne są, zatem środki na udział polskich organizacji, ponieważ — tak jak w innych obszarach — obszar ten może zostać zdominowany przez firmy amerykańskie realizujące kontrakty USAID (w tej sferze dotyczy to Creative Associates i RTI).

(Publikacja: 16-01-2005 Ostatnia zmiana: 12-05-2005)

Oryginał.. (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3887>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl